

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 30 listopada 2022 r.

Pozycja 69

POSTANOWIENIE z dnia 22 listopada 2022 r. Sygn. akt P 13/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz
Julia Przyłębska
Bogdan Święczkowski – sprawozdawca
Michał Warciński,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 listopada 2022 r., pytania prawnego Sądu Okręgowego w Poznaniu, czy:

- 1) „art. 480² § 4 i art. 504 § 2 w brzmieniu obowiązującym przed 7 listopada 2019 r. w związku z art. 505²⁸ § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 15, poz. 113 ze zm., dalej jako k.p.c.) w zakresie, w jakim przewidują, że nakaz zapłaty wydany przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym w braku wniesienia sprzeciwu przez pozwanego ma skutki prawomocnego wyroku”, są zgodne z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji,
- 2) „art. 840 § 1 pkt 1 i 2 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości kwestionowania istnienia obowiązku stwierdzonego w tytule egzekucyjnym w postaci nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym”, jest zgodny z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W postanowieniu z 27 sierpnia 2020 r. (sygn. akt XV Cz 411/20), Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wydział XV Cywilny Odwoławczy (dalej: pytający sąd), przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne, czy „art. 480² § 4 i art. 504 § 2 w brzmieniu obowią-

zującym przed 7 listopada 2019 r. w związku z art. 505²⁸ § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 15, poz. 113 ze zm. [obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.]) w zakresie, w jakim przewidują, że nakaz zapłaty wydany przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym w braku wniesienia sprzeciwu przez pozwanego ma skutki prawomocnego wyroku”, są zgodne z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji oraz czy art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości kwestionowania istnienia obowiązku stwierdzonego w tytule egzekucyjnym w postaci nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym, jest zgodny z art. 45 ust. 1 oraz z art. 77 ust. 2 Konstytucji.

1.1. Pytanie prawne zostało sformułowane w związku z następującą sprawą:

Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie wydał w ramach prowadzonego elektronicznego postępowania upominawczego, w sprawie z powództwa banku, nakaz zapłaty, w którym nakazał dłużnikowi, aby w ciągu dwóch tygodni od jego doręczenia zapłacił bankowi kwotę 67 325,43 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 8 marca 2019 r. do dnia zapłaty oraz kwotę stanowiącą koszty procesu (4442 zł). Od nakazu zapłaty nie wniesiono sprzeciwu. W konsekwencji 21 maja 2019 r. nakaz zapłaty został zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Wskutek uzyskania tytułu wykonawczego, bank zwrócił się do komornika sądowego o realizację tytułu wykonawczego. Egzekucję przeciwko dłużnikowi wszczęto 11 września 2019 r.

2 października 2019 r. dłużnik, działając jako strona powodowa, wytoczył przed Sądem Rejonowym w L. powództwo o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego, na podstawie którego prowadzono wobec niego postępowanie egzekucyjne. W uzasadnieniu powództwa wskazano, że umowa kredytu podpisana między dłużnikiem a bankiem została zawarta przy udziale pośrednika finansowego, którego działania doprowadziły do wprowadzenia dłużnika w błąd co do wysokości opłat i prowizji kredytowych. Dłużnik miał więc stać się „ofiara przestępstwa”, którego wyjaśnieniem zajmowała się Prokuratura Regionalna w W.

Dłużnik wniósł również o wydanie postanowienia o zabezpieczenie powództwa poprzez zawieszenie prowadzonego postępowania egzekucyjnego, do czasu rozstrzygnięcia sprawy głównej.

Postanowieniem z 16 października 2019 r. Sąd Rejonowy w L. oddalił wniosek o udzielenie zabezpieczenia, wskazując, że podstawy pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności określa art. 840 k.p.c., a dłużnik nie przytoczył okoliczności dotyczących zdarzeń określonych w tym przepisie. Dłużnik przywoływał wyłącznie okoliczności związane z ewentualnym wprowadzeniem go w błąd przez pośrednika finansowego, z naliczaniem nazbyt wysokich opłat i prowizji kredytowych, oraz trudną sytuację życiową. Sąd uznał, że podniesione okoliczności powinny zostać wskazane w sprzeciwie wniesionym od nakazu zapłaty oraz w postępowaniu prowadzonym po wniesieniu tego sprzeciwu.

Od powyższego postanowienia dłużnik wywiódł zażalenie do sądu okręgowego, zarzucając naruszenie art. 730¹ § 1 i art. 755 § 1 pkt 3 k.p.c., poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że w sprawie nie zaktualizowały się przesłanki udzielenia zabezpieczenia w postaci zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Rozpatrując zażalenie sąd okręgowy powziął wątpliwości co do zgodności wskazanych przepisów k.p.c. z Konstytucją i wystąpił z przedmiotowym pytaniem prawnym.

1.2. W uzasadnieniu pytania prawnego, pytający sąd przedstawił wątpliwości dotyczące konstytucyjności statusu nakazu zapłaty wydawanego przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym w wypadku, gdy nie wniesiono od nakazu sprzeciwu. Pytający sąd stwierdził, że regulacja nakazu zapłaty wydawanego w elektronicz-

nym postępowaniu upominawczym pozostaje w bezpośredniej sprzeczności z art. 45 ust. 1 Konstytucji, który wymaga, aby sprawy w postępowaniach sądowych były rozpatrywane przez sądy. Zdaniem pytającego sądu, przyznanie referendarzom sądowym prawa rozstrzygnięcia spraw cywilnych, w drodze wydawania nakazów zapłaty, do których w zakresie nieuregulowanym stosuje się przepisy o wyrokach, mogło „zostać [również] uznane za kolidujące z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP” (pytanie prawne, s. 6). Sąd zwrócił uwagę, że nakaz zapłaty wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym – uzyskujący przymiot prawomocności w razie niewniesienia od niego sprzeciwu – stanowił surogat rozstrzygnięcia sprawy w drodze wyroku wydanego przez sąd. Przyjęty przez ustawodawcę model nakazu zapłaty wydawanego przez organ inny niż sąd był, zdaniem pytającego sądu, nie do pogodzenia ze standardem konstytucyjnym kreującym prawo do sądu oraz wyznaczającym zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości (zob. *ibidem*).

W odniesieniu do zarzutu zakresowej niekonstytucyjności art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., pytający sąd stwierdził, że regulacja uniemożliwiała dłużnikowi efektywne wykonanie prawa do wysłuchania i uzyskania rozstrzygnięcia swojej sprawy przez sąd, co naruszało art. 45 ust. 1 Konstytucji. Sąd zwrócił również uwagę na możliwą sprzeczność przedmiotu kontroli z art. 77 ust. 2 Konstytucji, z uwagi na zamknięcie dłużnikowi drogi do skutecznego dochodzenia naruszonego prawa (zob. *ibidem*, s. 10).

2. W piśmie procesowym z 22 października 2020 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie zgłasza udziału w sprawie.

3. 14 października 2020 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Sejm) został zawiadomiony o obowiązku przedstawienia stanowiska w sprawie. Do wydania niniejszego postanowienia Sejm nie zajął stanowiska.

4. W piśmie procesowym z 26 maja 2021 r. Prokurator Generalny (dalej także: PG) zajął stanowisko w sprawie. Zdaniem Prokuratora Generalnego, postępowanie powinno zostać umorzone na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393), z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

W odniesieniu do badania zakresowej konstytucyjności przepisów prawnych wskazanych w pierwszym zarzucie – zdaniem PG – nie spełnione zostały dwie przesłanki dopuszczalności rozpoznania pytania prawnego tj. przesłanka przedmiotowa i funkcjonalna (zob. stanowisko PG, s. 12). W nawiązaniu do drugiego ze stawianych zarzutów, Prokurator Generalny uznał, że nie został on adekwatnie uzasadniony (zob. *ibidem*, s. 26).

5. W piśmie procesowym z 20 maja 2022 r., wyrażającym stanowisko pytającego sądu, przedstawiono analizę wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) z 17 maja 2022 r. (sprawy C-693/19 i C-831/19). Zdaniem pytającego sądu, stanowisko TSUE potwierdziło, że przepisy objęte pytaniem prawnym, w zakresie, w jakim „w braku zaskarżenia nakazu zapłaty przez pozwanego będącego konsumentem uniemożliwiają zbadanie, czy umowa zawarta przez konsumenta nie zawiera nieuczciwych postanowień”, pozostawały niezgodne „co najmniej” z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Pytający sąd zwrócił się ponadto o „udzielenie informacji o planowanym terminie rozpoznania sprawy” przez Trybunał.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Uwagi ogólne.

1.1. Zgodnie z art. 193 Konstytucji: „Każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem”. Sąd Okręgowy w Poznaniu (dalej: pytający sąd) przedstawił w swoim pytaniu dwie wątpliwości co do zgodności wskazanych regulacji normatywnych z wzorcami kontroli (zarzuty zakresowe).

1.2. Pierwsza wątpliwość dotyczyła tego, czy art. 480² § 4 i art. 504 § 2 w związku z art. 505²⁸ § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2020 r. poz. 1575, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805; dalej: k.p.c.) w brzmieniu obowiązującym przed 7 listopada 2019 r., w zakresie, w jakim przewidują, że nakaz zapłaty wydany przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym w braku wniesienia sprzeciwu przez pozwanego ma skutki prawomocnego wyroku, były zgodne z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji (dalej: pierwszy zarzut).

1.3. Druga wątpliwość dotyczyła tego, czy art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości kwestionowania istnienia obowiązku stwierdzonego w tytule egzekucyjnym w postaci nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym, pozostawał zgodny z art. 45 ust. 1 oraz z art. 77 ust. 2 Konstytucji (dalej: drugi zarzut).

2. Przesłanki dopuszczalności rozpoznania sprawy zainicjowanej pytaniem prawnym.

2.1. Pytanie prawne musi spełniać kumulatywnie trzy przesłanki: podmiotową, przedmiotową oraz funkcjonalną. Niespełnienie w sprawie którejkolwiek z przesłanek implikuje konieczność umorzenia postępowania, z uwagi na niedopuszczalność wydania merytorycznego orzeczenia.

2.2. Zgodnie z przesłanką podmiotową, z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego, może wystąpić wyłącznie sąd rozumiany jako państwowy organ władzy sądowniczej, oddzielony i niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej (por. postanowienie TK z 27 kwietnia 2004 r., sygn. P 16/03, OTK ZU nr 4/A/2004, poz. 36). Zgodnie z art. 10 ust. 2 *in fine* Konstytucji, władzę sądowniczą w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują sądy i trybunały. W myśl art. 175 ust. 1 Konstytucji wymiar sprawiedliwości jest sprawowany przez Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe. Prawem wystąpienia z pytaniem prawnym dysponują nie sądy w znaczeniu organizacyjnym – jako jednostki sądownictwa danego szczebla, lecz właściwe składy tych sądów, wyznaczone do rozpoznawania konkretnych spraw.

2.3. Drugim warunkiem dopuszczalności rozpoznania pytania prawnego jest spełnienie przesłanki przedmiotowej, a mianowicie przedmiotem pytania prawnego może być wyłącznie ocena zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą (przesłanka odnosi się do dopuszczalnych przedmiotów i wzor-

ców kontroli). W orzecznictwie Trybunału wskazywano m.in, że: „przedmiotem pytania prawnego może być akt normatywny mający bezpośredni związek ze sprawą (jeżeli stan faktyczny sprawy objęty jest hipotezą kwestionowanej normy) oraz będący podstawą rozstrzygnięcia w sprawie” (wyrok z 19 czerwca 2012 r. sygn., P 41/10, OTK ZU nr 6/A/2012, poz. 65). Przyjmowano również, że przesłanka traktuje o takim akcie normatywnym (zawartych w nim przepisach prawnych, w których zakodowano normy prawne), który ma bezpośrednie znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy rozpatrywanej przez sąd oraz który ma zastosowanie w sprawie toczącej się przed sądem lub tylko wywiera bezpośredni wpływ na jej rozstrzygnięcie. Kontroli w pytaniu prawnym mogą podlegać również normy prawne składające się na szeroko rozumianą podstawę prawną rozstrzygnięcia, włącznie z jej elementami systemowymi umożliwiającymi sądowi wydanie orzeczenia (por. wyrok TK z 23 lutego 2022 r., sygn. P 10/19, OTK ZU A/2022, poz. 14).

2.4. Przesłanka funkcjonalna zakłada, że między orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego (odповідzią na pytanie prawne sądu) a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed tym sądem zachodzić musi zależność o charakterze bezpośrednim, merytorycznym oraz prawnie istotnym. Kontrola inicjowana złożeniem pytania prawnego jest powiązana z konkretną sprawą rozpoznawaną przez sąd występujący do Trybunału. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego musi wywierać bezpośredni wpływ na treść rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, na tle której postawiono pytanie prawne (por. postanowienie TK z 16 grudnia 2020 r., sygn. P 8/20, OTK ZU A/2020, poz. 75). W jednym z orzeczeń, Trybunał stwierdził: „Przesłanka funkcjonalna wskazuje na konieczne powiązanie orzeczniczej wypowiedzi Trybunału ze stosowaniem prawa przez sąd w indywidualnej sprawie. Pytanie prawne musi pozostawać w adekwatnym związku z rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed sądem. Trybunał Konstytucyjny niezmiennie wskazuje, że instytucja pytania prawnego opiera się na obiektywnie istniejącej potrzebie stwierdzenia, czy przepis, który ma być zastosowany w sprawie toczącej się przed sądem, jest zgodny z aktem normatywnym wyższego rzędu. Z punktu widzenia wymagań art. 193 Konstytucji wystarczające jest, aby to rozstrzygnięcie samej sprawy toczącej się przed pytającym sądem było uzależnione od odpowiedzi Trybunału, bez względu na to, jaki organ ostatecznie tę sprawę rozstrzygnie” (wyrok z 2 grudnia 2014 r., sygn. P 29/13, OTK ZU nr 11/A/2014, poz. 116). Przesłanka funkcjonalna może być uznana za spełnioną, jeśli w konkretnej sprawie, z uwagi na orzeczenie przez Trybunał, że kwestionowany przedmiot kontroli jest niekonstytucyjny (szerzej: niezgodny z aktem wyższego rzędu), rozstrzygnięcie sądu pytającego może być inne, niż byłoby, gdyby sąd ten miał orzekać na podstawie przepisu niezakwestionowanego przez Trybunał.

3. Przepisy stanowiące przedmiot kontroli.

3.1. Trybunał stwierdził, że przedmiot kontroli w zakresie pierwszego z zawartych w pytaniu prawnym zarzutów, stanowi norma prawna przewidująca, iż „nakaz zapłaty wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym, w braku wniesienia sprzeciwu przez pozwanego, ma skutki prawomocnego wyroku”. Zaskarżoną normę prawną pytający sąd zrekonstruował z trzech przepisów k.p.c. Zgodnie z art. 480² § 4 k.p.c.: „Nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, ma skutki prawomocnego wyroku”. Przepis został wprowadzony ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469, ze zm.; dalej: ustawa zmieniająca), z mocą od 7 listopada 2019 r. Art. 480² § 4 k.p.c., zawiera zbliżoną do nieobowiązującego już art. 504 § 2 k.p.c. – zawartość normatywną. Uchylony 7 listopada 2019 r. ustawą zmieniającą art. 504 § 2 k.p.c. brzmiał: „Nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie sprzeciwu, ma skutki prawomocnego wyroku”. Ustawa zmieniająca

przewidziała specyficzną technikę legislacyjną, związaną z systematyką k.p.c. – art. 480² § 4 k.p.c. znalazł miejsce wśród przepisów ogólnych regulujących wspólnie postępowanie nakazowe i upominawcze, normowane dotychczas odrębnie. Celem ustawodawcy było odstąpienie od kazuistycznego powtarzania regulacji o podobnej zawartości normatywnej, na rzecz większej syntetyczności tekstu k.p.c. Przepisem związkowym, pytający sąd uczynił art. 505²⁸ § 1 k.p.c.: „W postępowaniu określonym w niniejszym rozdziale stosuje się przepisy o postępowaniu upominawczym z odrębnościami wynikającymi z niniejszego rozdziału”, stanowiący przepis odsyłający w elektronicznym postępowaniu upominawczym do przepisów regulujących postępowanie upominawcze. Również przed zmianami wprowadzonymi ustawą zmieniającą z mocą od 7 lutego 2020 r. przepis art. 505²⁸ k.p.c. (choć nie był wówczas podzielony na paragrafy) przewidywał odesłanie do przepisów o postępowaniu upominawczym.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził zatem, że normę prawną w ramach pierwszego ze sformułowanych przez pytający sąd zarzutów można zrekonstruować alternatywnie albo z art. 480² § 4 w związku z art. 505²⁸ § 1 k.p.c., albo z art. 504 § 2 w związku z art. 505²⁸ k.p.c. – z uwzględnieniem właściwych przepisów intertemporalnych. Zgodnie z art. 12 pkt 1 i 2 ustawy zmieniającej, w elektronicznym postępowaniu upominawczym, w okresie trzech miesięcy po wejściu w życie tej ustawy (po 7 listopada 2019 r.), art. 502-505 k.p.c. powinny być stosowane w brzmieniu dotychczasowym. Przepisów art. 480¹-480⁴ k.p.c. nie należało stosować.

3.2. W drugim zarzucie pytający sąd przedstawił swoje wątpliwości co do konstytucyjności art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w zakresie, w jakim „nie przewiduje możliwości kwestionowania istnienia obowiązku stwierdzonego w tytule egzekucyjnym w postaci nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym”.

Zakwestionowane przez pytający sąd przepisy statuuja przesłanki powództwa opozycyjnego. Zgodnie z art. 840 § 1 k.p.c.: „Dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli: 1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście; 2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia”.

4. Ocena dopuszczalności merytorycznego rozpoznania zarzutów.

4.1. Trybunał Konstytucyjny uznał, że udzielenie odpowiedzi na zadane w niniejszej sprawie pytanie prawne jest niedopuszczalne, a zatem postępowanie powinno zostać umorzone na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

4.2. Trybunał przypomina, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem, wykazanie wystąpienia w sprawie wszystkich trzech, omówionych uprzednio, przesłanek dopuszczalności rozpoznania pytania prawnego, spoczywa każdorazowo na pytającym sądzie (por. postanowienie TK z 22 lipca 2020 r. sygn. P 23/19, OTK ZU A/2020, poz. 35 wraz z wskazanym tam orzecnictwem), a brak spełnienia którejkolwiek z nich wyłącza możliwość wydania orzecz-

nia merytorycznego. Trybunał przyjął, że w niniejszej sprawie pytanie prawne, zarówno w zakresie pierwszego, jak i drugiego zarzutu, nie spełnia przesłanki funkcjonalnej.

4.3. Trybunał Konstytucyjny zwraca uwagę, że pytanie prawne zadane zostało w toku rozpoznawania przez pytający sąd zażalenia dłużnika na postanowienie sądu rejonowego o oddaleniu wniosku o zabezpieczenie powództwa. W tym kontekście należy przypomnieć, że postępowanie zabezpieczające ma charakter pomocniczy w stosunku do postępowania rozpoznawczego. Jednym z podstawowych celów postępowania zabezpieczającego jest bowiem zapewnienie wykonalności orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Świadczy o tym dyspozycja art. 730¹ § 2 k.p.c., zgodnie z którym interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia – stanowiący obok uprawdopodobnienia roszczenia jedną z dwóch przesłanek udzielenia zabezpieczenia – istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania.

4.4. Odnosząc powyższe uwagi natury ogólnej do zarzutów zawartych w pytaniu prawnym sądu okręgowego, należy stwierdzić, że rozstrzygnięcie w sprawie, na kanwie której zadano pytanie, tj. zażalenia dłużnika na postanowienie sądu rejonowego o oddaleniu wniosku o zabezpieczenie powództwa, nie jest uzależnione od wydania przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia w przedmiocie konstytucyjności norm prawnych zakwestionowanych w pytaniu prawnym.

Trybunał stwierdził, że nawet gdyby orzekł, iż norma prawna przyznająca nakazowi zapłaty wydanemu przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym – w sytuacji niewniesienia sprzeciwu – przymiot prawomocności, jest niezgodna z Konstytucją, to i tak orzeczenie to nie mogłoby wpłynąć na kierunek rozstrzygnięcia pytającego sądu w sprawie zażalenia na postanowienie wydane w zakresie wniosku o udzielenie zabezpieczenia. Koherentnie nie można przyjąć, by na kierunek rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed pytającym sądem mogło wpłynąć ewentualne stwierdzenie niekonstytucyjności przesłanek powództwa opozycyjnego, w zakresie dotyczącym braku możliwości kwestionowania istnienia obowiązku stwierdzonego w tytule egzekucyjnym w postaci nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym. W konsekwencji należało zatem uznać, że w niniejszej sprawie nie zachodzi wymagana na gruncie przesłanki funkcjonalnej relewancja pomiędzy wydaniem przez Trybunał orzeczenia merytorycznego a rozstrzygnięciem sprawy, w związku z którą zadano pytanie prawne. Zakresowe uchylenie przepisów dotyczących elektronicznego postępowania upominawczego, jak również przepisów statuujących przesłanki powództwa opozycyjnego nie będzie miało bowiem wpływu na rozstrzygnięcie w sprawie zażalenia dłużnika na postanowienie zabezpieczające, uzależnione wszak od oceny, czy działanie sądu rejonowego, który odmówił udzielenia zabezpieczenia powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, było – w świetle przepisów dotyczących postępowania zabezpieczającego (art. 730 i n. k.p.c.), a nie zaś przepisów dotyczących czy to elektronicznego postępowania upominawczego, czy to powództwa opozycyjnego – prawidłowe, czy też nie. Ocena ta, którą będzie musiał dokonać pytający sąd, uzależniona będzie przede wszystkim od rozstrzygnięcia, czy po stronie dłużnika wystąpił interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, na który nie mają wpływu zakwestionowane przez sąd pytający przepisy.

4.5. Przedstawioną argumentację istotnie wzmacnia to, że nawet podzielenie zarzutów niekonstytucyjności zakwestionowanych przez pytający sąd przepisów k.p.c. nie podważyłoby *ex lege* nakazu zapłaty z 5 kwietnia 2019 r. Na rzeczoną okoliczność zwrócił uwagę sam pytający sąd, wskazując trafnie w uzasadnieniu pytania prawnego, że „[e]wentualne rozstrzy-

gnięcie, że nakaz zapłaty wydany przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie powinien korzystać ze statusu prawomocnego wyroku sądu, nie otwoczy w sposób samoczynny drogi do merytorycznej obrony przed egzekucją, której podstawę stanowi tytuł wykonawczy oparty na takim nakazie. Na mocy rozstrzygnięcia sądu konstytucyjnego nie jest bowiem możliwe pozbawienie nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego statusu orzeczenia” (pytanie, s. 9). W kontekście przytoczonego powyżej fragmentu, rację należy przyznać Prokuratorowi Generalnemu, że „[s]ąd w istocie przedstawił argumentację wskazującą, że rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego co do konstytucyjności normy przyznającej niezaskarżonemu nakazowi zapłaty wydanemu przez referendarza sądowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym skutki prawomocnego wyroku, w rzeczywistości nie wywrze wpływu na treść orzeczenia w rozpoznawanej przez Sąd pytający sprawie” (stanowisko Prokuratora Generalnego, s. 22). Podobnie należy ocenić brak spełnienia przesłanki funkcjonalnej w zakresie drugiego z przedstawionych zarzutów. Kwestia bowiem oceny konstytucyjności przesłanek powództwa opozycyjnego ma charakter irrelevantny dla rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o udzielenie zabezpieczenia powództwa. Rozstrzygnięcie to zależy od oceny zaktualizowania się przesłanek statuowanych w art. 730¹ § 1 k.p.c., a nie zaś w art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

4.6. W tym miejscu raz jeszcze należy podkreślić, że przesłanka funkcjonalna zakłada, że między orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego (odповідzią na pytanie prawne sądu) a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed tym sądem zachodzić musi zależność o charakterze bezpośrednim, merytorycznym oraz prawnie istotnym. Wykazanie zaktualizowania się wystąpienia przesłanki funkcjonalnej spoczywa na pytającym sądzie, a nie na Trybunale, co wynika *expressis verbis* z art. 52 ust. 2 pkt 5 u.o.t.p.TK, zgodnie z którym każde pytanie prawne powinno zawierać wyjaśnienie, w jakim zakresie odpowiedź na nie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione. Niniejsze postępowanie zostało zainicjowane przez sąd okręgowy, który zgodnie z powszechnie akceptowaną zasadą *iura novit curia*, zna prawo obowiązujące na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej – w tym przepisy regulujące procedurę postępowania przed własnym sądem konstytucyjnym. W ocenie Trybunału orzekającego w obecnym składzie, sąd decydujący się na wystąpieniu na podstawie art. 193 Konstytucji z pytaniem prawnym powinien wykazać się znajomością przepisów prawa, w tym w szczególności obejmujących wymogi formalne pytania prawnego, od których uzależniona jest prawna dopuszczalność jego merytorycznego rozpoznania przez Trybunał. Nie jest przy tym rolą Trybunału zastępowanie podmiotu inicjującego postępowanie w prawidłowym sformułowaniu pisma procesowego stanowiącego impuls wszczęcia postępowania, jak również w należyтым uzasadnieniu zaktualizowania się wszystkich przesłanek umożliwiających wydanie przez Trybunał orzeczenia merytorycznego.

Przyjęcie przez Trybunał, że zadane pytanie prawne w zakresie obydwu postanowionych w nim zarzutów nie spełnia przesłanki funkcjonalnej, implikowało konieczność umorzenia postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.